

Ustawa
z dnia
o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585, z późn. zm.²⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 4:

a) w pkt 2 lit. m otrzymuje brzmienie:

„m) Zakład – w stosunku do osób podlegających ubezpieczeniom społecznym z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego albo zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego, jeżeli zasiłki te wypłaca Zakład, oraz w stosunku do osób określonych w art. 6a ust. 1 i art. 6b ust. 1,”

b) dodaje się pkt 17 w brzmieniu:

„17) osoba sprawująca osobistą opiekę nad dzieckiem – osoba fizyczna sprawująca osobistą opiekę nad dzieckiem własnym lub swojego małżonka, lub dzieckiem przysposobionym, przez okres do 3 lat, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez nie 4 roku życia, a w przypadku dziecka, które z powodu stanu zdrowia potwierdzonego orzeczeniem o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności wymaga osobistej opieki tej osoby, przez okres do 6 lat, nie dłużej niż do ukończenia przez dziecko 18 roku życia.”;

2) po art. 6 dodaje się art. 6a i art. 6b w brzmieniu:

„Art. 6a. 1. Obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są:

1) osobami, które prowadziły pozarolniczą działalność gospodarczą przez okres co najmniej 6 miesięcy, i które zaprzestały jej prowadzenia albo zawiesiły wykonywanie działalności gospodarczej na podstawie art. 14a ust. 1d ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447, z późn. zm.³⁾);

- 2) osobami, które prowadziły inną, niż określona w przepisach o swobodzie działalności gospodarczej, pozarolniczą działalność, o której mowa w art. 8 ust. 6, przez okres co najmniej 6 miesięcy, i które zaprzestały jej prowadzenia;
- 3) zleceniobiorcami, którzy wykonywali pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, przez okres co najmniej 6 miesięcy, i którzy zaprzestali jej wykonywania;
- 4) osobami współpracującymi, o których mowa w art. 8 ust. 11, przez okres co najmniej 6 miesięcy z osobami, o których mowa w pkt 1–3, i które zaprzestały tej współpracy;
- 5) osobami duchownymi, podlegającymi z tego tytułu ubezpieczeniom społecznym przez okres co najmniej 6 miesięcy.

2. Warunek prowadzenia pozarolniczej działalności, działalności zarobkowej i współpracy lub bycia osobą duchowną przez okres co najmniej 6 miesięcy uważa się za spełniony, jeżeli osoby, o których mowa w ust. 1, podlegały z tych tytułów nieprzerwanie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym bezpośrednio przed okresem osobistego sprawowania opieki nad dzieckiem i opłacały składki na te ubezpieczenia.

3. Prawo do objęcia obowiązkowymi ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi przysługuje jednemu z rodziców, pod warunkiem, że drugi rodzic nie jest objęty ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z tego tytułu albo ubezpieczeniami określonymi w art. 6 ust. 1 pkt 19 lub art. 6b.

4. Prawo do finansowania składek z budżetu państwa, jeżeli jedno z rodziców przebywa na urlopie wychowawczym, a drugie jednocześnie korzysta z uprawnień określonych w ust. 1, przysługuje osobie przebywającej na urlopie wychowawczym.

Art. 6b. 1. Obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami sprawującymi osobistą opiekę nad dzieckiem, a które nie spełniają warunków do podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, o których mowa w art. 6a.

2. Prawo do objęcia obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalnym przysługuje jednemu z rodziców, pod warunkiem, że drugi rodzic nie jest objęty ubezpieczeniem emerytalnym z tego tytułu albo ubezpieczeniami określonymi w art. 6 ust. 1 pkt 19 lub art. 6a.”;

3) w art. 9 ust. 6 otrzymuje brzmienie:

„6. Osoby, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 8 oraz art. 6a ust. 1 i art. 6b ust. 1, a także osoby przebywające na urloпах wychowawczych podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym albo odpowiednio ubezpieczeniu emerytalnemu, jeżeli nie mają ustalonego prawa do emerytury lub renty i nie mają innych tytułów rodzących obowiązek ubezpieczeń społecznych.”;

4) w art. 13 po pkt 13 dodaje się pkt 13a w brzmieniu:

„13a) osoby, o których mowa w art. 6a ust. 1 i art. 6b ust. 1 – od dnia określonego w oświadczeniu, o którym mowa w art. 36 ust. 15, jako dzień rozpoczęcia sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem, nie wcześniej jednak niż od dnia, w którym oświadczenie zostało złożone, do dnia wskazanego w oświadczeniu jako dzień zakończenia sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem;”;

5) w art. 16 ust. 8 otrzymuje brzmienie:

„8. Składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osób przebywających na urloпах wychowawczych, osób, o których mowa w art. 6a ust. 1, lub osób pobierających zasiłek macierzyński albo zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego, oraz składki na ubezpieczenie emerytalne osób, o których mowa w art. 6b ust. 1, finansuje w całości budżet państwa za pośrednictwem Zakładu.”;

6) w art. 18:

a) ust. 5b otrzymuje brzmienie:

„5b. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osób przebywających na urlopie wychowawczym oraz osób, o których mowa w art. 6a ust. 1 pkt 1-4, stanowi kwota 60 % prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek, ogłoszonego w trybie art. 19 ust. 10 na dany rok kalendarzowy, z zastrzeżeniem ust. 14 i 15. Składka w nowej wysokości obowiązuje od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia danego roku.”,

b) po ust. 5c dodaje się ust. 5d w brzmieniu:

„5d. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osób, o których mowa w art. 6a ust. 1 pkt 5, stanowi kwota minimalnego wynagrodzenia.”,

c) ust. 14 otrzymuje brzmienie:

„14. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osób przebywających na urlopie wychowawczym nie może być wyższa niż przeciętne miesięczne wynagrodzenie wypłacone za okres 12 miesięcy kalendarzowych poprzedzających urlop wychowawczy i nie może być niższa niż 75% kwoty minimalnego wynagrodzenia.”,

d) dodaje się ust. 15 w brzmieniu:

„15. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osób, o których mowa w art. 6a ust. 1 pkt 3, nie może być wyższa niż przeciętna miesięczna kwota stanowiąca podstawę wymiaru składek w okresie 6 miesięcy kalendarzowych poprzedzających okres sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem, i nie może być niższa niż 75% kwoty minimalnego wynagrodzenia.”;

7) po art. 18a dodaje się art. 18b w brzmieniu:

„Art. 18b. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne osób, o których mowa w art. 6b ust. 1, stanowi 75 % kwoty minimalnego wynagrodzenia.”;

8) w art. 20:

a) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe osób, które ubezpieczeniu chorobowemu podlegają dobrowolnie, nie może przekraczać miesięcznie 250% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia, o którym mowa w art. 19 ust. 10.”,

b) dodaje się ust. 4 w brzmieniu:

„4. Prezes Zakładu ogłasza kwotę 250% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia w formie komunikatu, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, w terminie 7 dni kalendarzowych od dnia ogłoszenia przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, w trybie określonym w art. 19 ust. 10, kwoty prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia.”;

9) w art. 36:

a) po ust. 2a dodaje się ust. 2b w brzmieniu:

„2b. Zgłoszenie do ubezpieczeń społecznych osób, o których mowa w art. 6a ust. 1 i art. 6b ust. 1, i wyrejestrowanie z tych ubezpieczeń, w przypadku ustania warunków uzasadniających opłacanie składek, należy do Zakładu. Osoby te są obowiązane do przedłożenia Zakładowi:

- 1) skróconego odpisu aktu urodzenia dziecka;
- 2) oświadczenia, o którym mowa w ust. 15;
- 3) orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności, w przypadku posiadania przez dziecko takiego orzeczenia.”,

b) dodaje się ust. 15 i 16 w brzmieniu:

„15. Osoby, o których mowa w art. 6a ust. 1 i art. 6b ust. 1, składają oświadczenie o zamiarze podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym lub odpowiednio ubezpieczeniu emerytalnemu, które zawiera:

- 1) imię i nazwisko osoby sprawującej osobistą opiekę nad dzieckiem oraz jej numer PESEL, a w razie gdy nie nadano numeru PESEL - serię i numer dowodu osobistego lub paszportu;
- 2) miejsce zamieszkania;
- 3) dzień rozpoczęcia sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem;
- 4) dzień zakończenia sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem;
- 5) imię i nazwisko dziecka oraz datę jego urodzenia;
- 6) informację o ostatnim okresie ubezpieczenia;
- 7) informację o korzystaniu lub niekorzystaniu przez drugiego rodzica z uprawnień określonych w art. 6 ust 1 pkt 19 lub art. 6a ust. 1 oraz art. 6b ust. 1.

16. Osoba, o której mowa w art. 6a ust. 1 i art. 6b ust. 1, jest obowiązana zawiadomić Zakład o wszelkich zmianach w stosunku do danych wskazanych w oświadczeniu, o którym mowa w ust. 15, w terminie 7 dni od dnia zaistnienia tych zmian.”;

10) w art. 36a ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Ubezpieczenie emerytalne i rentowe w okresie zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej, o którym mowa w art. 14a ust. 1 – 1b ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą jest dobrowolne. Przedsiębiorca w okresie zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej nie opłaca ubezpieczenia chorobowego i wypadkowego.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291, z późn. zm.⁴⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 15:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Zasiłek macierzyński przysługuje ubezpieczonemu z tytułu:

1) urodzenia dziecka,

2) przyjęcia dziecka w wieku do 7 roku życia na wychowanie, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego – do 10 roku życia, jeżeli w tym czasie został złożony wniosek o przysposobienie,

3) przyjęcia dziecka w wieku do 7 roku życia na wychowanie w ramach rodziny zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego – do 10 roku życia
- w wysokości czterokrotnej emerytury podstawowej.”,

b) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Jeżeli ubezpieczeniu podlegają oboje rodzice, zasiłek, o którym mowa w ust. 1, przysługuje im łącznie.”;

2) po art. 16 dodaje się art. 16a-16e w brzmieniu:

„Art. 16a. 1. Za rolnika lub domownika podlegającego ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu z mocy ustawy albo na wniosek, w związku ze sprawowaniem osobistej opieki nad dzieckiem, trwającej przez okres do 3 lat, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez dziecko 4 roku życia, a w przypadku dziecka, które z powodu stanu zdrowia potwierdzonego orzeczeniem o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności wymaga osobistej opieki tej osoby, przez okres do 6 lat, nie dłużej niż do ukończenia przez dziecko 18 roku życia, składka na to ubezpieczenie jest finansowana z dotacji budżetu państwa do funduszu emerytalno-rentowego przeznaczonej na te składki.

2. Składka na ubezpieczenie emerytalno-rentowe za osoby, o których mowa w ust. 1, jest finansowana z dotacji budżetu państwa do funduszu emerytalno-rentowego od dnia zgłoszenia przez rolnika, opłacającego składki za te osoby, wniosku wraz z oświadczeniem o sprawowaniu przez te osoby osobistej opieki nad dzieckiem.

Art. 16b. Przepisy art. 16a stosuje się także do rolnika lub domownika podlegającego ubezpieczeniu społecznemu rolników na podstawie art. 5a, pod warunkiem zaprzestania prowadzenia albo zawieszenia wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej na podstawie 14a ust. 1d ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447, z późn. zm.³⁾), albo współpracy przy prowadzeniu tej działalności w okresie sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem.

Art. 16c. 1. Rolnik albo domownik, który nie podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników, albo osoba będąca członkiem rodziny rolnika lub domownika, która nie spełnia warunków do podlegania temu ubezpieczeniu, sprawująca osobistą opiekę nad dzieckiem, na zasadach i w okresach, o których mowa w art. 16a ust. 1, może zgłosić wniosek do Kasy o objęcie ubezpieczeniem emerytalno-rentowym w tym okresie.

2. Za osobę, o której mowa w ust. 1, składka na ubezpieczenie emerytalno-rentowe jest finansowana z dotacji budżetu państwa do funduszu emerytalno-rentowego, przez okres nie dłuższy niż określony w art. 16a ust. 1, jeżeli ta osoba nie podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu.

Art. 16d. Składka na ubezpieczenie emerytalno-rentowe osób, o których mowa w art. 16a oraz art. 16c, jest równa składce, o której mowa w art. 17 ust. 1. Do osób tych nie mają zastosowania przepisy art. 17 ust. 4.

Art. 16e. 1. Prawo do skorzystania z uprawnień określonych w art. 16a, art. 16b lub art. 16c, przysługuje jednemu z rodziców, pod warunkiem, że drugi rodzic nie korzysta z tych samych uprawnień albo z prawa do finansowania składek na podstawie art. 16 ust. 8 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585, z późn. zm.).

Art. 16f. Za osobę sprawującą osobistą opiekę nad dzieckiem, o której mowa w art. 16a, art. 16b i art. 16c, uważa się osobą sprawującą osobistą opiekę nad dzieckiem własnym lub swojego małżonka lub dzieckiem przysposobionym.”;

3) w art. 78 w ust. 2 dodaje się pkt 5 w brzmieniu:

„5) z dotacji z budżetu państwa przeznaczonej na składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe osób, o których mowa w art. 16a-16c.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, z późn. zm.⁵⁾) w art. 93 dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1 i dodaje się ust. 2 w brzmieniu:

„2. Decyzje dotyczące waloryzacji emerytur i rent sporządzone z wykorzystaniem systemu teleinformatycznego mogą zamiast podpisu zawierać nadruk imienia i nazwiska wraz ze stanowiskiem służbowym osoby upoważnionej do ich wydania.”.

Art. 4. W ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 992, z późn. zm.⁶⁾) w art. 3:

1) w pkt 23 lit. f otrzymuje brzmienie:

„f) wyrejestrowaniem pozarolniczej działalności gospodarczej lub zawieszeniem jej wykonywania w rozumieniu art. 14a ust. 1d ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447, z późn. zm.³⁾);”;

2) w pkt 24 lit. f otrzymuje brzmienie:

„f) rozpoczęciem pozarolniczej działalności gospodarczej lub wznowieniem jej wykonywania.”.

Art. 5. W ustawie z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447, z późn. zm.³⁾) wprowadza się następujące zmiany :

1) w art. 14a po ust. 1c dodaje się ust. 1d i 1e w brzmieniu:

„1d. Przedsiębiorca niezatrudniający pracowników prowadzący działalność gospodarczą przez okres co najmniej 6 miesięcy może zawiesić wykonywanie działalności gospodarczej na okres do 3 lat w celu sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez nie 4 roku życia, a w przypadku dziecka, które z powodu stanu zdrowia potwierdzonego orzeczeniem o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności wymaga osobistej opieki osoby prowadzącej działalność gospodarczą, na okres do 6 lat nie dłużej niż do ukończenia przez dziecko 18 roku życia.

1e. Zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej, o którym mowa w ust. 1d, może być wykorzystane w całości lub w nie więcej niż 4 częściach, przy czym prawo do zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej z tego tytułu przysługuje na każde dziecko odrębnie.”;

2) w art. 34 w ust. 2 po pkt 3 dodaje się pkt 3a w brzmieniu:

„3a) niezłożenia wniosku o wpis informacji o wznowieniu wykonywania działalności gospodarczej od dnia następującego po dniu, do którego przedsiębiorca zawiesił wykonywanie działalności gospodarczej na podstawie art. 14a ust. 1d;”.

Art. 6. W ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027, z późn. zm.⁷⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 66 w ust. 1:

a) po pkt 32 dodaje się pkt 32a w brzmieniu:

„32a) osoby, o których mowa w art. 6a ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, niepodlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu;”

b) pkt 34 otrzymuje brzmienie:

„34) rolnicy i ich domownicy, którzy nie podlegają ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, niepodlegający obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego na podstawie pkt 1-33 i 35-37;”;

2) w art. 73 po pkt 15 dodaje się pkt 15a w brzmieniu:

„15a) osób, o których mowa w art. 66 ust. 1 pkt 32a, powstaje z dniem objęcia ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi w związku ze sprawowaniem osobistej opieki nad dzieckiem, a wygasa z dniem zakończenia sprawowania tej opieki;”;

3) w art. 75 po ust. 15 dodaje się ust. 15a w brzmieniu:

„15a. Osoby, o których mowa w art. 66 ust. 1 pkt 32a, zgłasza do ubezpieczenia zdrowotnego jednostka organizacyjna Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, określona w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych.”;

4) w art. 81 w ust. 8 pkt 10 otrzymuje brzmienie:

„10) osób, o których mowa w art. 66 ust. 1 pkt 32 i 32a, jest kwota odpowiadająca wysokości świadczenia pielęgnacyjnego przysługującego na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych;”;

5) w art. 85 po ust. 15 dodaje się ust. 15a w brzmieniu:

„15a. Za osoby, o których mowa w art. 66 ust. 1 pkt 32a, składkę na ubezpieczenie zdrowotne jako płatnik oblicza Zakład Ubezpieczeń Społecznych.”;

6) w art. 86 w ust. 1 pkt 13 otrzymuje brzmienie:

„13) osób, o których mowa w art. 66 ust. 1 pkt 31a–32a, opłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych;”.

Art. 7. W ustawie z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. Nr 45, poz. 235, Nr 131, poz. 764 i Nr 171, poz. 1016) w art. 51 w ust. 5:

1) pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) umowa uaktywniająca została zawarta między nianią a osobami pełniącymi funkcję rodziny zastępczej zawodowej, lub”;

2) dodaje się pkt 3 w brzmieniu:

„3) rodzic dziecka podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 19 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585, z późn. zm.²⁾).”.

Art. 8. W roku 2013 kwotę 250% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia, o której mowa w art. 20 ust. 3 ustawy zmienianej w art. 1 niniejszej ustawy, Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ogłasza w formie komunikatu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” w terminie do dnia 8 stycznia 2013 r.

Art. 9. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2013 r.

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników; ustawę z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych; ustawę z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych; ustawę z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej; ustawę z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych; ustawę z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3.

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2009 r. Nr 218, poz. 1690, z 2010 r. Nr 105, poz. 668, Nr 182, poz. 1228, Nr 225, poz. 1474, Nr 254, poz. 1700 i Nr 257, poz. 1725, z 2011 r. Nr 45, poz. 235, Nr 75, poz. 398, Nr

138, poz. 808, Nr 171, poz. 1016, Nr 197, poz. 1170, Nr 199, poz. 1175, Nr 232, poz. 1378, Nr 291, poz. 1706 oraz z 2012 r. poz. 611.

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2010 r. Nr 239, poz. 1593 oraz z 2011 r. Nr 85, poz. 459, Nr 106, poz. 622, Nr 112, poz. 654, Nr 120, poz. 690, Nr 131, poz. 764, Nr 132, poz. 766, Nr 153, poz. 902, Nr 163, poz. 981, Nr 171, poz. 1016, poz. 199, poz. 1175, Nr 204, poz. 1195 i Nr 232, poz. 1378.

⁴⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2008 r. Nr 67, poz. 411, Nr 70, poz. 416, Nr 180, poz. 1112, Nr 227, poz. 1505, Nr 228, poz. 1507 i Nr 237, poz. 1654 i 1656, z 2009 r. Nr 69, poz. 595, Nr 79, poz. 667, Nr 97, poz. 800 oraz z 2011 r. Nr 106, poz. 622, Nr 149, poz. 887, Nr 232, poz. 1378 i Nr 233, poz. 1382.

⁵⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2010 r. Nr 40, poz. 224, Nr 134, poz. 903, Nr 205, poz. 1365, Nr 238, poz. 1578 i Nr 257, poz. 1726, z 2011 r. Nr 75, poz. 398, Nr 149, poz. 887, Nr 168, poz. 1001, Nr 187, poz. 1112 i Nr 205, poz. 1203 oraz z 2012 r. poz. 118, 251, 637 i 664.

⁶⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2006 r. Nr 222, poz. 1630, z 2007 r. Nr 64, poz. 427, Nr 105, poz. 720, Nr 109, poz. 747, Nr 192, poz. 1378 i Nr 200, poz. 1446, z 2008 r. Nr 70, poz. 416, Nr 138, poz. 872 i 875, Nr 223, poz. 1456 i Nr 237, poz. 1654, z 2009 r. Nr 97, poz. 800 i Nr 219, poz. 1706, z 2010 r. Nr 50, poz. 301 i Nr 222, poz. 1455 oraz z 2011 r. Nr 106, poz. 622, Nr 149, poz. 887, Nr 171, poz. 1016 i Nr 205, poz. 1212.

⁷⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2008 r. Nr 216, poz. 1367, Nr 225, poz. 1486, Nr 227, poz. 1505, Nr 234, poz. 1570 i Nr 237, poz. 1654, z 2009 r. Nr 6, poz. 33, Nr 22, poz. 120, Nr 26, poz. 157, Nr 38, poz. 299, Nr 92, poz. 753, Nr 97, poz. 800, Nr 98, poz. 817, Nr 111, poz. 918, Nr 118, poz. 989, Nr 157, poz. 1241, Nr 161, poz. 1278 i Nr 178, poz. 1374, z 2010 r. Nr 50, poz. 301, Nr 107, poz. 679, Nr 125, poz. 842, Nr 127, poz. 857, Nr 165, poz. 1116, Nr 182, poz. 1228, Nr 205, poz. 1363, Nr 225, poz. 1465, Nr 238, poz. 1578 i Nr 257, poz. 1723 i 1725, z 2011 r. Nr 45, poz. 235, Nr 73, poz. 390, Nr 81, poz. 440, Nr 106, poz. 622, Nr 112, poz. 654, Nr 113, poz. 657, Nr 122, poz. 696, Nr 138, poz. 808, Nr 149, poz. 887, Nr 171, poz. 1016, Nr 205, poz. 1203 i Nr 232, poz. 1378 oraz z 2012 r. poz. 123 i 1016.

Uzasadnienie

Rozpoczęta w 1999 r. reforma polskiego systemu emerytalno-rentowego należała do najważniejszych reform polskiej transformacji. Przebudowa systemu miała na celu przygotowanie polskiego systemu emerytalnego do sprostania wyzwaniom wynikającym ze starzenia się polskiego społeczeństwa, poprzez zabezpieczenie pewności realizacji przyszłych świadczeń. Stworzony został nowy system emerytalny, w ramach którego w obowiązkowej jego części wydzielono komponent kapitałowy – otwarte fundusze emerytalne, co pozwoliło na rozwój rynku kapitałowego w Polsce.

W nowym systemie, na wysokość przyszłej emerytury wpływa kilka istotnych czynników, do których należy zaliczyć:

- 1) długość stażu ubezpieczeniowego oraz wysokość zarobków przed dniem 1 stycznia 1999 r. (co ma odzwierciedlenie w wysokości kapitału początkowego),
- 2) liczbę przepracowanych lat oraz wysokości zarobków po dniu 31 grudnia 1998 r. (co odzwierciedla kwota składek na ubezpieczenie emerytalne zewidencjonowanych na indywidualnym koncie ubezpieczonego),
- 3) wysokość wskaźników waloryzacji składek i kapitału początkowego (dotychczasowych i przyszłych),
- 4) wiek przejścia na emeryturę (z uwagi na tzw. średnie dalsze trwanie życia stosowane przy obliczeniu emerytury).

Nowa formuła ustalania wysokości świadczenia emerytalnego w silny sposób promuje dłuższe pozostawanie na rynku pracy i późniejsze przechodzenie na emeryturę. Uzależnia ona bowiem wysokość świadczenia od wielkości zgromadzonego przez ubezpieczonego kapitału na jego indywidualnym koncie w ZUS oraz średniego dalszego trwania życia w wieku przejścia na emeryturę. Kapitał rośnie wraz z kolejnymi wpłacanymi składkami. Im dłużej podlega się ubezpieczeniom, tym kapitał jest większy. W im późniejszym zaś wieku ubezpieczony przejdzie na emeryturę, tym dalsza przewidywana długość życia będzie niższa, a świadczenie emerytalne - wyliczone na podstawie nowej formuły – wyższe. A zatem w sposób oczywisty, dłuższe pozostawanie na rynku pracy sprzyja zwiększeniu zgromadzonego kapitału, co w sposób istotny przekłada się na wysokość świadczenia.

Nikt w Europie nie ma już dzisiaj wątpliwości, że wysokość emerytury ściśle uzależniona jest od długości aktywności zawodowej.

Zatem mając na uwadze wysokość przyszłych świadczeń, nie można pominąć znaczenia okresów dezaktywizacji zawodowej spowodowanej rodzicielstwem. Ustawodawca zauważył ten problem uznając za właściwe objęcie ubezpieczeniami emerytalnym i

rentowymi osób pobierających zasiłki macierzyńskie i przebywających na urloпах wychowawczych. O ile nie ma wątpliwości, że prawo do zasiłku macierzyńskiego jest przywilejem wszystkich ubezpieczonych, które w okresie ubezpieczenia chorobowego urodziły lub przyjęły na wychowanie dziecko, o tyle sytuacja rodziców wychowujących dzieci jest zróżnicowana.

Należy wskazać, że wsparcie rodziny jest jednym z niezwykle istotnych obszarów działalności państwa i znajduje głębokie uzasadnienie w kontekście prowadzonych rozwiązań dotyczących podwyższenia wieku emerytalnego dla kobiet i mężczyzn. Rozwiązania o charakterze prawnym, instytucjonalnym i programowym z obszaru polityki rodzinnej powinny się bowiem przyczynić m.in. do wzrostu demograficznego, równie istotnego dla systemu emerytalnego, jak wydłużenie okresu aktywności zawodowej.

Konsekwentnie prowadzona, efektywnie ukierunkowana polityka prorodzinna, wymagająca jednak wyższych niż obecne nakładów budżetowych, może wpłynąć na osłabienie negatywnych tendencji demograficznych oraz przyczynić się do wzrostu świadczeń osób, których przerwy w aktywności zawodowej związane są z rodzicielstwem.

Niniejszy projekt ustawy jest pierwszą propozycją wpisującą się w filozofię długookresowych działań państwa, które powinny zmierzać do odwrócenia zjawiska depopulacji Polski, a w konsekwencji poprawy długoterminowej sytuacji finansowej ubezpieczeń społecznych i budżetu państwa przy jednoczesnym zabezpieczeniu wysokości świadczeń osób wychowujących dzieci. Projekt ten ma tę zaletę, że wymaga stosunkowo niewysokich w chwili obecnej nakładów przy oczekiwanych istotnych korzyściach finansowych w przyszłości, jednocześnie poprawiając w sposób wyraźny oczekiwane zabezpieczenie emerytalne osób, które podjęły się trudów i wyzwań rodzicielstwa.

Należy zwrócić uwagę, że w ramach konsultacji nad projektem ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, której główną propozycją było stopniowe podnoszenie wieku emerytalnego dla kobiet i mężczyzn, partnerzy społeczni podkreślali konieczność podjęcia przez Rząd działań m. in. w obszarze polityki rodzinnej.

Jednym z postulatów było zrównanie praw kobiet bez względu na rodzaj zatrudnienia (umowa o pracę, prowadzenie działalności gospodarczej), np. w zakresie urlopu wychowawczego, w tym wprowadzenie rozwiązania, zgodnie z którym samozatrudnieni - kobiety i mężczyźni - powinni mieć, tak jak osoby na etacie, prawo do urlopu

wychowawczego i odprowadzonych w tym czasie przez państwo składek emerytalnych od 60% przeciętnego wynagrodzenia naliczanego za poprzedni kwartał.

Ważną część polityki prorodzinnej stanowi polityka pronatalistyczna, która polega na tworzeniu przez państwo różnorodnych zachęt, w tym materialnych, do zwiększania liczby dzieci w rodzinie. Polityka prorodzinna i społeczna ma na celu przede wszystkim dobro rodziny i społeczeństwa. Każda rodzina jest ważna i ma prawo do oparcia w społeczeństwie lokalnym i działań państwa stwarzających samodzielną przestrzeń rozwoju dla każdej z nich.

Rozwiązania dotyczące polityki rodzinnej (zwłaszcza ochrona macierzyństwa i zapewnienie powrotu kobiet na rynek pracy) powinny być adresowane poza system emerytalny, jako związane z inną domeną polityki społecznej. Stąd też Rada Ministrów zadeklarowała, że w odrębnym projekcie ustawy zostaną zaproponowane rozwiązania wspierające rodzicielstwo.

Projektowana nowelizacja ustawy zawiera propozycję zmiany zasad w zakresie podlegania ubezpieczeniom społecznym w okresie przerwy w aktywności zawodowej, w związku z wychowywaniem dziecka.

Zgodnie z aktualnie istniejącymi regulacjami, co do zasady tylko pracownik ma prawo do podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym w okresie przerwy w wykonywaniu zatrudnienia, w związku ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem. W myśl przepisu art. 186 Kodeksu pracy, pracownik zatrudniony co najmniej 6 miesięcy ma prawo do urlopu wychowawczego w wymiarze do 3 lat w celu sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez nie 4 roku życia. Pracownik - dodatkowo - może skorzystać z urlopu wychowawczego w wymiarze do 3 lat, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez dziecko 18 roku życia, jeżeli z powodu stanu zdrowia potwierdzonego orzeczeniem o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności, dziecko wymaga osobistej opieki pracownika. Urlopu wychowawczego udziela się na wniosek pracownika i może być on wykorzystany najwyżej w 4 częściach.

W okresie urlopu wychowawczego pracownik podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, co ma wpływ na wysokość jego późniejszych świadczeń. Aktualnie podstawę wymiaru składek na te ubezpieczenia, zgodnie z art. 18 ust. 5b i ust. 14 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, zwanej dalej ustawą o „s.u.s.”, stanowi kwota 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale, nie wyższa niż przeciętne miesięczne wynagrodzenie wypłacone za okres 12 miesięcy kalendarzowych poprzedzających urlop wychowawczy. Taka podstawa wymiaru składek dla osób przebywających na urlopach wychowawczych obowiązuje od dnia 1 stycznia 2012 r.

Składki te finansuje w całości budżet państwa za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Należy podkreślić, że wśród licznych grup ubezpieczonych podlegających obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym jedynie pracownikom, funkcjonariuszom służby celnej oraz pracującym w spółdzielni członkom rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych przysługuje prawo do urlopu wychowawczego. Związane jest to z faktem, że cechą charakterystyczną stosunku pracy, pokrewnego mu wykonywania zatrudnienia w ramach członkostwa w rolniczych spółdzielni produkcyjnych czy spółdzielni kółek rolniczych (albo odpowiednio służby celnej) jest osobiste świadczenie pracy w ramach podporządkowania pracowniczego, w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę.

Odnosząc się do innych ubezpieczonych należy wskazać, że zarówno osoby prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek, jak i zleceniobiorcy nie mogą w obecnym stanie prawnym korzystać z urlopu wychowawczego, gdyż jest to prawo przysługujące jedynie pracownikom, tj. osobom zatrudnionym w ramach stosunku pracy. W przypadku konieczności sprawowania opieki nad dzieckiem, osoba prowadząca działalność gospodarczą może skorzystać z możliwości jej zawieszenia. Od dnia 20 września 2008 r., zgodnie z art. 14a ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, przedsiębiorca niezatrudniający pracowników może zawiesić wykonywanie działalności gospodarczej na okres od 30 dni do 24 miesięcy. Jednakże w okresie zawieszenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z art. 13 ustawy o s.u.s., osoba prowadząca działalność gospodarczą nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym.

Realizując cele polityki prorodzinnej i kierując się potrzebą zadbania o wysokość przyszłych świadczeń osób wychowujących dzieci, projektodawca uznał za właściwe rozszerzenie kręgu osób, za które budżet państwa opłacałby składki w związku ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem. Składki te, tak jak w przypadku osób przebywających na urlopiach wychowawczych, finansować ma w całości budżet państwa za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

W przypadku osób, które mają co najmniej półroczny staż ubezpieczeniowy bezpośrednio przed okresem sprawowania opieki nad dzieckiem, projekt przewiduje, że budżet państwa będzie finansował składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i zdrowotne. Natomiast w przypadku osób dotychczas nieubezpieczonych, bądź których staż ubezpieczeniowy bezpośrednio przed zaistnieniem faktu sprawowania opieki nad dzieckiem

jest krótszy niż 6 miesięcy, ustawa przewiduje, że budżet państwa będzie finansował składki na ubezpieczenia emerytalne.

W art. 1 pkt 6 projektu ustawy (zmieniany art. 18 ust. 5b oraz dodawany 5d i ust. 15) wprowadzono dwie podstawy wymiaru składek dla osób rezygnujących z pracy zarobkowej w związku z opieką nad dzieckiem. Dla osób posiadających co najmniej 6-miesięczny staż ubezpieczeniowy w związku z wykonywaną aktywnością zawodową (opłacających przez ten okres składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe) bezpośrednio przed skorzystaniem z możliwości ubezpieczenia w związku z opieką nad dzieckiem, miałyby to być kwota 60 % prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek, nie więcej jednak, niż przychód (lub odpowiednio kwota zadeklarowana) stanowiący podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tej osoby i nie mniej niż 75% minimalnego wynagrodzenia za pracę. Natomiast dla osób duchownych będzie to kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę.

W przypadku osób nie posiadających stażu ubezpieczeniowego, osób nieubezpieczonych, oraz osób z krótszym niż półroczny stażem, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne stanowiłaby kwota 75 % minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Zróżnicowanie wynika z faktu, że jakkolwiek ustawodawca prowadzi politykę prorodzinną obejmującą maksymalnie szeroki krąg podmiotów, za szczególnie uzasadnione uznał premiowanie osób, które były aktywne zawodowo i odprowadzały składki na swoje przyszłe świadczenia. Jednocześnie w art. 18 zmienia się ust. 14 w taki sposób, aby zagwarantować pracownikom przebywającym na urlopach wychowawczych podstawę wymiaru składek z tego tytułu nie niższą niż przysługująca osobom dotychczas nieubezpieczonym. Stąd też podstawa wymiaru składek dla wszystkich grup osób dotychczas ubezpieczonych, które podlegałyby ubezpieczeniom w związku z opieką nad dzieckiem będzie ustalona na zbliżonych zasadach.

Natomiast osoby dotąd nieubezpieczone oraz osoby z krótkim stażem ubezpieczeniowym będą miały ustalone inne zasady podlegania ubezpieczeniu za ten okres i inną podstawę wymiaru składek, tj. 75 % minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Należy wskazać, że projektowane regulacje opierają się na rozwiązaniach zawartych w Kodeksie pracy, jednakże nie są z nimi tożsame. Projektodawca zdecydował o wprowadzeniu rozwiązań analogicznych a nie identycznych, kierując się tym, że sytuacja osób prowadzących pozarolniczą działalność czy zleceniobiorców jest niewątpliwie inna niż sytuacja pracowników, do których – w przeciwieństwie do pozostałych grup - stosuje się rozwiązania Kodeksu pracy, ale również na gruncie ustawodawstwa ubezpieczeniowego czy

podatkowego. Takie założenie legło u podstaw nieznacznego rozróżnienia sytuacji ubezpieczeniowej pracowników korzystających z urlopu wychowawczego w stosunku do innych podmiotów sprawujących opiekę nad dzieckiem.

W art. 1 pkt 2 (w dodawanym art. 6a) projektowanej regulacji wskazano grupy osób i określono zasady na jakich mogłyby podlegać ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym w związku ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem. W regulacji przyjęto - dla celów opłacania składek - założenia analogiczne, jak w Kodeksie pracy, tj. wymóg co najmniej 6-miesięcznego stażu ubezpieczeniowego, wiek dziecka do 4 i odpowiednio 18 lat, oraz długość urlopu wychowawczego odpowiednio do 3 i 6 lat. Przyjęto, że ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym w związku z opieką nad dzieckiem podlegałyby osoby z co najmniej 6-miesięcznym stażem ubezpieczeniowym, które zaprzestałyby w okresie sprawowania opieki prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej lub ją zawiesiły albo zaprzestałyby wykonywania pracy na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo współpracy przy prowadzeniu działalności lub wykonywaniu zlecenia. Za okres ubezpieczenia uznaje się okres opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Uprawnienie do objęcia ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi w związku z opieką nad dzieckiem przysługiwałoby również osobie duchownej.

Natomiast osoba dotychczas nieubezpieczona lub ze stażem ubezpieczeniowym krótszym niż 6-miesięczny, która złoży oświadczenie do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o zamiarze korzystania z prawa do ubezpieczenia w okresie wychowywania dziecka, będzie objęta ubezpieczeniem emerytalnym. W dodawanym art. 6b projektowanej regulacji wskazano krąg osób i określono zasady na jakich mogłyby podlegać ubezpieczeniu emerytalnemu w związku ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem. W regulacji przyjęto - dla celów opłacania składek - założenia analogiczne, jak w Kodeksie pracy, tj. wiek dziecka do 4 i odpowiednio 18 lat, oraz długość trwania opieki skutkującej ubezpieczeniem emerytalnym odpowiednio do 3 i 6 lat. Przyjęto, że ubezpieczeniu emerytalnemu w związku z opieką nad dzieckiem podlegałyby osoby, które nie podejmowałyby w okresie sprawowania opieki aktywności zawodowej. Przywilej korzystania z możliwości finansowania składek z budżetu państwa za okres sprawowania opieki dotyczy obojga rodziców, nie mogą jednakże z niego korzystać równocześnie.

Podstawowym warunkiem objęcia ubezpieczeniem w związku ze sprawowaniem opieki jest brak innego tytułu do ubezpieczenia. Dodatkowo warunkiem skorzystania z ubezpieczenia w okresie wychowywania dziecka będzie złożenie stosownego oświadczenia do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zawierającego m.in. datę rozpoczęcia (nie

wcześniejszą, niż data złożenia wniosku) i datę zakończenia okresu wychowywania objętego ubezpieczeniem wraz ze skróconym odpisem aktu urodzenia dziecka. Ponadto, w przypadku dziecka niepełnosprawnego, nad którym opieka miałaby trwać przez okres dłuższy niż 3 lata, rodzic powinien przedłożyć orzeczenie o niepełnosprawności dziecka. W przypadku zmiany stanu faktycznego (np. podjęcie pracy zarobkowej, rezygnacja z osobistego sprawowania opieki, zawarcie umowy z nianią, zapewnienie opieki instytucjonalnej) rodzic będzie zobowiązany powiadomić o tym ZUS.

Zgodnie z projektowaną regulacją zmianie ulega bazowa podstawa wymiaru składek dla osób przebywających na urloпах wychowawczych, z ustalonej na podstawie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale na ustalaną na podstawie prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Należy wskazać, że nie powinno to zmienić ogólnych kosztów ponoszonych przez budżet państwa, natomiast z uwagi na fakt, że jest to kwota ustalana raz na rok, a nie co kwartał – zmiana ta wpłynie na ekonomikę postępowania przy ustalaniu podstawy wymiaru składek za te osoby, zarówno po stronie pracodawców (w przypadku pracowników korzystających z urlopu wychowawczego) jak i Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (w przypadku pozostałych grup osób podlegających ubezpieczeniom w związku ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem). Dodatkowo wprowadzono dolną granicę podstawy wymiaru składek osób na urloпах wychowawczych – taką samą jaka obowiązuje dla osób wcześniej nieubezpieczonych.

Ta bazowa podstawa wymiaru składek będzie dotyczyła zarówno osób, które korzystać będą z przerwy w aktywności zawodowej na podstawie projektowanych zmian, jak również wszystkich osób przebywających na urloпах wychowawczych w dniu wejścia w życie tej ustawy. Założono, że w okresie sprawowania opieki nad dzieckiem, podstawa wymiaru składek osób sprawujących opiekę będzie wynosiła 60 % prognozowanego wynagrodzenia, z zastrzeżeniem, że nie może być ona wyższa, niż przychód stanowiący dotychczasową podstawę wymiaru składek tych osób w okresie 6 miesięcy przed skorzystaniem z prawa do refundacji składek w związku ze sprawowaniem opieki, a jednocześnie nie niższa, niż ta, do której uprawniona jest osoba dotychczas nieubezpieczona. Niezasadne byłoby pozostawienie odmiennej podstawy wymiaru składek dla pracowników przebywających na urloпах wychowawczych, zwłaszcza biorąc pod uwagę fakt, że urlop wychowawczy jest bazą, punktem wyjścia dla tworzonych aktualnie rozwiązań, nie może być zatem okresem gorzej traktowanym. Niewłaściwe byłoby bowiem, gdyby pracownicy, którzy już korzystają z urlopu wychowawczego, jak również ci, którzy będą z niego korzystali po

wejściu w życie regulacji mieli mniej korzystną podstawę wymiaru składek niż pozostali ubezpieczeni.

Projekt zawiera również regulacje dotyczące objęcia ubezpieczeniem społecznym finansowanym ze środków publicznych osób wychowujących dzieci i ubezpieczonych w systemie rolniczym oraz w zakresie prawa do zasiłku macierzyńskiego przysługującego w związku z przysposobieniem dziecka.

W art. 2 pkt 2 (dodawane art. 16a-16c) projektowanej ustawy wskazano, że za rolnika lub domownika podlegającego ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, w związku z osobistym sprawowaniem opieki nad dzieckiem w wieku odpowiednio do lat 4 lub 18, i w okresie do 3 i odpowiednio do 6 lat, składka na to ubezpieczenie finansowana będzie z dotacji budżetu państwa do Funduszu Emerytalno-Rentowego przeznaczonej na te składki od dnia zgłoszenia przez rolnika wniosku wraz z oświadczeniem o sprawowaniu przez te osoby osobistej opieki nad dzieckiem. Składka miesięczna za te osoby ma wynosić 10 % emerytury podstawowej.

Jednocześnie z uwagi na specyfikę pracy w rolnictwie (prowadzenie cyklu produkcji roślinnej i zwierzęcej) odstąpiono w tym przypadku od wymogu zaniechania wykonywania pracy, ponieważ nie jest możliwe dokonanie przerwy w prowadzeniu działalności rolniczej w okresie sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem. Wiązałoby się to bowiem z całkowitym zaprzestaniem prowadzenia działalności rolniczej (przekazaniem rodzinnego gospodarstwa rolnego i utratą statusu rolnika), pozbawieniem warsztatu pracy i źródła utrzymania dla całej rodziny rolniczej (małżonka i domowników). W okresie sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem działalność rolnicza może być prowadzona w zakresie ograniczonym, np. jedynie w zakresie zarządzania gospodarstwem. Natomiast w przypadku małżonka rolnika wymaganie zastosowania przerwy w pracy z uwagi na sprawowanie osobistej opieki nad dzieckiem byłoby sprzeczne z generalną zasadą ubezpieczenia społecznego rolników, która traktuje małżonka rolnika w kwestii obowiązku ubezpieczenia tak jak rolnika nawet jeżeli małżonek nie pracuje w gospodarstwie rolnym, a jedynie pracuje w gospodarstwie domowym bezpośrednio związanym z tym gospodarstwem rolnym (art. 5 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników). Specyfika pracy w rodzinnym gospodarstwie rolnym przejawia się bowiem także w jedności gospodarstwa rolnego i gospodarstwa domowego, a co za tym idzie z brakiem czasowego i przestrzennego oddzielenia sfery produkcji od działań na rzecz gospodarstwa domowego. Tak więc obecnie prowadzenie przez małżonka rolnika gospodarstwa domowego i sprawowanie opieki nad dzieckiem nie wyłącza go z ubezpieczenia społecznego rolników i obowiązku opłacania składek. Problem ten generalnie

dotyczy kobiet. Jeżeli w tym czasie składka ta będzie finansowana z budżetu państwa będzie to wymierna pomoc dla rodziny rolniczej w ramach prowadzonej polityki prorodzinnej, co jest zgodne z celem projektowanej regulacji.

W przypadku rolników prowadzących pozarolniczą działalność, warunkiem finansowania składek z dotacji budżetu państwa jest zaprzestanie lub zawieszenie prowadzenia tej działalności w okresie sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem.

Ustawa przyjmuje również rozwiązania dla rolników, ich domowników i członków rodziny, którzy do tej pory nie podlegali ubezpieczeniu społecznemu rolników albo nie spełniali warunków do podlegania temu ubezpieczeniu, sprawujących osobistą opiekę nad dzieckiem, na zasadach i w okresach określonych dla ubezpieczonych. Wśród tych osób będą zatem osoby pracujące w tym gospodarstwie i z tego względu chcące mieć w okresie sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem finansowane składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe rolników. Osoby te mogą zgłosić wniosek do Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o objęcie ubezpieczeniem emerytalno-rentowym w tym okresie.

Tak jak w przypadku osób dotychczas ubezpieczonych w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, składka na to ubezpieczenie finansowana będzie z dotacji budżetu państwa do Funduszu Emerytalno-Rentowego, przeznaczonej na te składki. Składka miesięczna za te osoby także ma wynosić 10 % emerytury podstawowej.

Warunkiem objęcia ubezpieczeniem w związku ze sprawowaniem opieki jest brak innego tytułu do ubezpieczenia. Ponadto ustawa przesądza, że w przypadku, gdy do korzystania z prawa do refundacji składek uprawnieni są oboje rodzice – prawo to przysługuje jednemu z nich.

Projekt zakłada również zmiany w zakresie prawa do zasiłku macierzyńskiego osób podlegających systemowi rolniczemu w związku z przysposobieniem dziecka. Zmiana zmierza do zrównania sytuacji tych osób, z sytuacją osób podlegających ubezpieczeniom w systemie powszechnym. Zmiana ta nie rodzi skutków finansowych dla budżetu państwa. Jest to bowiem świadczenie finansowane z Funduszu Składkowego Ubezpieczenia Społecznego Rolników, samofinansującego się ze składek rolników. Szacuje się, że wzrost wydatków FSUSR będzie nieznaczny, dotyczyć bowiem może kilkudziesięciu świadczeń rocznie. Aktualnie zasiłek macierzyński rolnika wynosi 4-krotność emerytury podstawowej.

Kolejne zmiany zaproponowane w regulacji są następstwem zmian w ustawie o s.u.s. W ustawie o swobodzie działalności gospodarczej wprowadzono przepis dotyczący możliwości zawieszenia prowadzenia pozarolniczej działalności przez przedsiębiorcę niezatrudniającego pracowników, na okres do 3 lat w celu sprawowania osobistej opieki nad

dzieckiem, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez nie 4 roku życia, a w przypadku dziecka, które z powodu stanu zdrowia potwierdzonego orzeczeniem o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności wymaga osobistej opieki osoby prowadzącej działalność, przez okres do 6 lat nie dłużej niż do ukończenia przez dziecko 18 roku życia. Wskazano, że – analogicznie, jak w przypadku pracowników – może korzystać z tego uprawnienia w częściach, oraz że uprawnienie to przysługuje odrębnie na każde dziecko. Przyjęto, że w przypadku osób prowadzących działalność gospodarczą będą to cztery części. Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej jest aktem regulującym podejmowanie, wykonywanie i zakończenie działalności gospodarczej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a także zasady zawieszania wykonywania tej działalności, stąd projektodawca uznał ten akt prawny za najwłaściwszy do uregulowania w nim zasad zawieszenia działalności także w przypadkach związanych z rodzicielstwem.

W ustawie o świadczeniach rodzinnych uzupełniono przepisy w zakresie utraty dochodu w związku z zaprzestaniem wykonywania pozarolniczej działalności, dopisując, że za utratę dochodu należy rozumieć też utratę dochodu spowodowaną zarówno wyrejestrowaniem pozarolniczej działalności gospodarczej, jak i jej zawieszeniem w związku z opieką nad dzieckiem. Analogicznie zmieniono przepisy dotyczące uzyskania dochodu. Zmiana powyższa wydaje się neutralna i jest doprecyzowaniem obowiązujących przepisów.

Regulacje wprowadzane w ustawie o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych dotyczą zasad podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu w okresie wykonywania opieki. Osoby korzystające z przerwy w aktywności zawodowej w związku z wychowaniem dziecka, które podlegają z tego tytułu ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, będą podlegały również ubezpieczeniu zdrowotnemu z tego tytułu, o ile nie mają innego tytułu do ubezpieczenia zdrowotnego. Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne dla tych osób jest taka sama, jak dla pracowników przebywających na urloпах wychowawczych – tj. kwota świadczenia pielęgnacyjnego. Płatnikiem składek w przypadku osób podlegających ubezpieczeniom w systemie powszechnym będzie ZUS. Do tego organu będzie też należał obowiązek zgłoszenia tych osób do ubezpieczenia zdrowotnego.

Projektowana regulacja zawiera również zmianę w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (FUS) dotyczącą sposobu wydawania i podpisywania decyzji waloryzacyjnych; powyższa zmiana wynika z postulatów Zakładu Ubezpieczeń

Spółecznych, który korzystał z takiego rozwiązania w tym roku i wskazał na jego skuteczność.

Ustawa ma wejść w życie z dniem 1 stycznia 2013 r.

Projekt ustawy nie podlega procedurze notyfikacji w rozumieniu przepisów Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039, z późn. zm.).

Projekt ustawy nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z późn. zm.) projekt ustawy został umieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

Do chwili obecnej nie wpłynęły zgłoszenia podmiotów zainteresowanych pracami nad projektem w trybie ww. ustawy.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

Główną proponowaną zmianą jest wprowadzenie opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe dla osób sprawujących opiekę nad dzieckiem i z tego tytułu rezygnujących z dotychczasowej aktywności zawodowej, tj.:

- osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą,
- osób prowadzących inną działalność pozarolniczą,
- osób wykonujących przez okres co najmniej 6 miesięcy pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług,
- oraz osób z nimi współpracujących,
- duchownych,

a także:

- osób nieubezpieczonych – w tym przypadku jedynie składek na ubezpieczenie emerytalne, jeżeli osoba chce podlegać ubezpieczeniu w systemie powszechnym;
- osób podlegających ubezpieczeniu społecznemu rolników.

1. Podmioty, na które będą oddziaływały proponowane rozwiązania

Proponowane rozwiązania będą miały wpływ na:

- osoby wychowujące dzieci;
- budżet państwa;
- Fundusz Ubezpieczeń Społecznych;
- Narodowy Fundusz Zdrowia;
- otwarte fundusze emerytalne;
- Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

2. Zakres konsultacji społecznych:

Projekt ustawy został przekazany do konsultacji międzyresortowych, w tym Prezesowi Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Prezesowi Narodowego Funduszu Zdrowia i Komisji Nadzoru Finansowego oraz następującym partnerom społecznym:

1. Organizacje związkowe:
 - 1) NSZZ „Solidarność”;
 - 2) Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych;
 - 3) Forum Związków Zawodowych.
2. Organizacje pracodawców:

- 1) Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych Lewiatan;
- 3) Związek Rzemiosła Polskiego;
- 4) BCC – Związek Pracodawców;
3. Konferencja Episkopatu Polski.
4. Polska Rada Ekumeniczna.
5. Alians Ewangeliczny w Rzeczypospolitej Polskiej.

Projekt został również przekazany:

- Krajowej Izbie Gospodarczej,
- Izbie Gospodarczej Towarzystw Emerytalnych,
- Centrum Adama Smitha,
- Krajowej Radzie Izb Rolniczych.

Projekt przekazano do konsultacji organizacjom kobiecym:

- Kongresowi Kobiet Polskich,
- Stowarzyszeniu Aktywne Kobiety,
- Bałtyckiemu Centrum Gender,
- Demokratycznej Unii Kobiet,
- Europejskiemu Forum Właścielek Firm,
- Federacji na Rzecz Kobiet i Planowania Rodziny,
- Lidze Kobiet Polskich,
- Międzynarodowej Fundacji Kobiet,
- Stowarzyszeniu Współpracy Kobiet, NEWW Polska (NP).

Projekt ustawy został przekazany również do zaopiniowania organizacjom rolniczym i związkom zawodowym rolników, w tym:

- Radzie Ubezpieczenia Społecznego Rolników,
- Niezależnemu Samorządnemu Związkowi Zawodowemu Rolników Indywidualnych "Solidarność",
- Związkowi Zawodowemu Rolnictwa "Samoobrona",
- Krajowemu Związkowi Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych,
- Związkowi Zawodowemu Rolników "Ojczyzna",
- Związkowi Zawodowemu Rolników Rzeczypospolitej "Solidarni",
- Związkowi Zawodowemu Centrum Narodowe Młodych Rolników,
- Ogólnopolskiemu Porozumieniu Związków Zawodowych Rolników i Organizacji Rolniczych Oddział Siedlce,
- Związkowi Zawodowemu Wsi i Rolnictwa "Solidarność Wiejska",

- Związkowi Zawodowemu Rolnictwa i Obszarów Wiejskich "REGIONY",
- Federacji Branżowych Związków Producentów Rolnych.

Projekt przekazano również Rzecznikowi Ubezpieczonych i Kancelarii Prezydenta RP.

Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych kierunkowo poparło zaproponowane zmiany. Związek zakwestionował jednak różnicowanie osób ze stażem ubezpieczeniowym i nieubezpieczonych, wskazując, że ma to charakter dyskryminujący w stosunku do osób, które nie nabyły stażu ubezpieczeniowego nie ze swojej winy.

Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność” opiniując projekt wniósł zastrzeżenia w zakresie wyłączenia spod regulacji osób, których dzieci urodziły się przed 1 stycznia 2013 r., zróżnicowania podstawy wymiaru składek dla osób ubezpieczonych bezpośrednio przed skorzystaniem z przerwy na wychowywanie dziecka i dla osób, które tego ubezpieczenia nie mają, jak również warunek 6-ciomiesięcznego stażu ubezpieczeniowego. „Solidarność” wskazała, że wśród osób nieubezpieczonych mogą być osoby również z długim stażem ubezpieczeniowym oraz takie, których umowa na czas określony uległa rozwiązaniu w trakcie urlopu wychowawczego. Tym samym - wskazuje NSZZ - dla tych osób projektowane regulacje są niekorzystne. Poprawiony projekt ustawy uwzględnia postulat NSZZ „Solidarność” w zakresie objęcia ubezpieczeniami również rodziców dzieci, które urodziły się przed dniem wejścia w życie ustawy.

Forum Związków Zawodowych pozytywnie oceniło projekt uznając, że wpisuje się on w postulaty zgłaszane przez FZZ i wskazując, że objęcie prawem do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego osób nieubezpieczonych jest pozytywnym elementem w budowaniu polityki prorodzinnej państwa. Ponadto zauważa możliwość rozważenia zastąpienia wymaganych dokumentów – skróconego odpisu aktu urodzenia dziecka i zaświadczenia o niepełnosprawności, oświadczeniami osoby zainteresowanej.

Krajowa Izba Gospodarcza stoi na stanowisku, że pozytywnie należy ocenić projekt zmian zmierzających do objęcia ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi w związku ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem szerszego kręgu podmiotów, szczególnie osób prowadzących działalność gospodarczą.

Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych Lewiatan podniosła, że prawo do urlopu wychowawczego powinno przysługiwać wszystkim osobom, które przez okres co najmniej 6 miesięcy opłacały składki na ubezpieczenia społeczne, naliczane od podstawy nie niższej niż płaca minimalna, bez względu na posiadany tytuł do ubezpieczeń, a podstawa wymiaru składek dla tych osób w związku ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem powinna

być dla wszystkich tych grup równa i wynosić 60% przeciętnego wynagrodzenia. Byłoby to spójne z przedstawianymi w toku debaty dotyczącej podwyższania wieku emerytalnego propozycjami „Lewiatana”. Warunek 6-miesięcznego stażu powinien bezwzględnie limitować prawo do urlopu wychowawczego wszystkich beneficjentów. Zatem, w ujęciu PKPP Lewiatan prawo do opłacania składek z budżetu państwa nie powinno dotyczyć osób dotąd nieubezpieczonych oraz osób bezrobotnych. Zdaniem opiniodawcy, opłacenie tych składek może być czynnikiem zniechęcającym do poszukiwania pracy przez te osoby.

Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej pozytywnie oceniają propozycje zawarte w projekcie, wskazując, że w ich przekonaniu aktualne przepisy gwarantujące finansowanie składek wyłącznie pracownikom są niezgodne z Konstytucją. Jednocześnie wskazują na konieczność usprawnienia instytucjonalnego systemu opieki nad dziećmi.

Krajowa Rada Izb Rolniczych wskazała, że zawarte w projekcie rozwiązania prorodzinne są zgodne z oczekiwaniami środowiska wiejskiego.

Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów popierając projekt, wyraził opinię, że zaproponowana regulacja zmierza w dobrym kierunku i stanowi pierwszy krok na drodze wypracowania spójnej polityki prorodzinnej, która jest niezbędna dla zahamowania niekorzystnych trendów demograficznych.

Uwagi do projektu zgłosiła Kancelaria Prezydenta RP, wskazując że idea projektu co do zasady jest słuszna. Niemniej jednak zauważa, że nie uwzględnia on wszystkich grup ubezpieczonych, np. nakładców. Ponadto wskazuje na ryzyko nadużyć związanych z fikcyjnym zawieraniem umów cywilnoprawnych i zakładaniem działalności gospodarczej jedynie w celu skorzystania z późniejszego opłacania składek z budżetu państwa. Dodatkowo podniesiono, że zaproponowana wysokość podstawy wymiaru składek dla osób nieubezpieczonych jest wyższa niż wysokość podstawy wymiaru składek niektórych kategorii osób ubezpieczonych, co może zniechęcać do podejmowania, w okresie wychowywania dziecka, jakiegokolwiek aktywności zawodowej. Jednocześnie podnosi problem ubezpieczenia osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne. Należy jednak wskazać, biorąc pod uwagę treść art. 87 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, że podstawa wymiaru składek osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne w związku ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem, przy obliczaniu okresów składkowych, nie będzie skutkowałą zaniżeniem świadczenia emerytalnego. Kancelaria podnosi również, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w okresie sprawowania opieki nie może być ustalana w oderwaniu od dotychczasowej. Ten postulat w poprawionym projekcie ustawy został uwzględniony. Jednocześnie Kancelaria Prezydenta wskazuje na możliwą niekonstytucyjność w zakresie, w

jakim rolnicy mogą łączyć opiekę nad dzieckiem z działalnością rolniczą. Dodatkowo Kancelaria zakwestionowała ograniczenie obowiązywania projektowanych rozwiązań do rodziców dzieci urodzonych po 31 grudnia 2012 r. – zostało to uwzględnione w poprawionym projekcie.

Rzecznik Ubezpieczonych ma zastrzeżenia do niektórych propozycji rozwiązań zawartych w projekcie. Rzecznik wskazuje na możliwość wprowadzenia rozwiązań zmierzających do objęcia części osób sprawujących opiekę nad dzieckiem jedynie ubezpieczeniem emerytalnym. Kwestionuje fakt opłacania składek na ubezpieczenie rentowe w okresie wychowywania dziecka, wskazując, że nie powinny być one opłacane z budżetu państwa. Podnosi, że opłacanie składek w tym okresie ma wpłynąć na wzrost świadczenia emerytalnego w przyszłości, zatem z budżetu państwa powinna być finansowana jedynie składka emerytalna. Ten postulat został w nowym projekcie uwzględniony w zakresie w jakim dotyczy on osób dotychczas nieubezpieczonych. Rzecznik Ubezpieczonych wskazuje ponadto na wątpliwości dotyczące podstawy wymiaru składek osób wychowujących małe dzieci w stosunku do osób aktywnych zawodowo. Wychodzi z założenia, że rodzice aktywni zawodowo nie powinni „tracić” z tytułu aktywności zawodowej, co oznacza, że jeżeli w okresie odpowiadającym okresowi urlopu wychowawczego podjęliby pracę zarobkową i z tego tytułu podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne byłaby niższa niż 60% przeciętnego wynagrodzenia, budżet państwa powinien premiować te osoby, uzupełniając im podstawę wymiaru składek do tej kwoty.

3. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego

a) Wydatki z tytułu opłacania składek

Proponowane rozwiązania będą miały wpływ na sytuację finansową budżetu państwa, z którego będą finansowane składki za osoby objęte ubezpieczeniami społecznymi w związku ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem. Przyjęte założenie, że osoba pobierająca świadczenie pielęgnacyjne, będzie mogła podlegać ubezpieczeniom społecznym w związku ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem, może przesunąć ciężar opłacania składek na te ubezpieczenia z samorządów na budżet państwa.

Dla celów oszacowania skutków finansowych przyjęto następujące informacje:

- Informacje o urodzeniach w 2010 r. (GUS, Rocznik demograficzny) – 413,3 tys. ogółem, w tym 11,2 tys. urodzeń mnogich;

- Liczba kobiet, które w 2011 r. pobierały zasiłek macierzyński z FUS wyniosła - 363,2 tys. osób;
- Liczba dni przy zasiłkach macierzyńskich wypłaconych z FUS osobom prowadzącym pozarolniczą działalność oraz osobom wykonującym pracę na podstawie umów zlecenia, umów agencyjnych lub innych umów o świadczenie usług w okresie od stycznia do grudnia 2011 r. wyniosła - 2 466,7 tys. dni, co stanowi ok. 6% ogółu liczby dni zasiłkowych;
- Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wypłaciła w 2010 r. - 35.947 zasiłków macierzyńskich;
- Dla celów progностycznych przyjęto informację o kształtowaniu się liczby urodzeń z prognozy przygotowanej przez Ageing Working Group (AWG). Zgodnie z sugestią Ministerstwa Finansów przyjęto, że proponowane rozwiązania podwyższą przeciętną liczbę dzieci urodzonych przez kobiety objęte zmianami o 5% poczynając od 2013 r.
- Ze względu na długi okres prognozy oraz niezbędny zakres mierników makroekonomicznych przyjęto założenia makroekonomiczne przygotowane przez Ministerstwo Finansów przy pracach nad ustawą podnoszącą wiek emerytalny;
- Liczbę osób objętych rozwiązaniami projektu ustawy oszacowano na podstawie informacji ZUS i KRUS o pobieranych świadczeniach macierzyńskich oraz ogólnej liczbie urodzeń według wieku. Założono, że w następnych latach struktura urodzeń wśród nieubezpieczonych, rolników oraz samozatrudnionych w relacji do ogółem nie będzie ulegać zmianom;
- Ze względu na brak informacji, w szacunkach przyjęto wariant maksymalny, tj. założono, że wszystkie świadczenia przyznawane będą według maksymalnych możliwych stawek i przez maksymalny okres. Dotyczy to np. osób prowadzących działalność zarobkową, dla których przyjęto, że wszystkie takie osoby aktualnie ubezpieczone spełniają warunek 6 miesięcy wykonywania działalności;
- Do obliczeń przyjęto obowiązującą aktualnie wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę (1500 zł), przeciętne prognozowane wynagrodzenie przyjęte do ustalania kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek w 2012 r. (3526 zł), aktualnie obowiązującą od 1 marca 2012 r. emeryturę podstawową (799 zł 18 gr).

Na podstawie powyższych założeń przyjęto następującą liczbę urodzeń w poszczególnych latach:

Tabela 1. Liczba urodzeń w poszczególnych latach

Rok	Prognoza AWG	Przyrost liczby urodzeń	Prognoza AWG skorygowana
2013	412543	8292	420835
2014	407652	8193	415845
2015	401461	8069	409530
2016	394120	7921	402041
2017	385822	7754	393576
2018	376796	7573	384369
2019	367283	7382	374665
2020	357543	7186	364729
2021	347762	6990	354752
2022	338019	6794	344813
2023	328530	6603	335133
2024	319543	6422	325965
2025	311209	6255	317464
2026	303729	6105	309834
2027	297279	5975	303254
2028	291920	5867	297787
2029	287678	5782	293460
2030	284584	5720	290304
2031	282622	5680	288302
2032	281733	5662	287395
2033	281790	5664	287454
2034	282640	5681	288321
2035	284026	5709	289735
2036	285708	5742	291450
2037	287497	5778	293275
2038	289167	5812	294979
2039	290530	5839	296369
2040	291424	5857	297281
2041	291692	5863	297555
2042	291300	5855	297155
2043	290295	5835	296130
2044	288660	5802	294462
2045	286371	5756	292127
2046	283571	5699	289270
2047	280403	5636	286039
2048	276801	5563	282364
2049	272814	5483	278297
2050	268548	5397	273945
2051	264120	5308	269428
2052	259720	5220	264940
2053	255436	5134	260570
2054	251348	5052	256400
2055	247533	4975	252508
2056	244002	4904	248906
2057	240825	4840	245665
2058	238068	4785	242853
2059	235722	4738	240460
2060	233169	4686	237856

Na podstawie powyższych informacji oszacowano liczbę urodzeń w danym roku dla poszczególnych kategorii ubezpieczonych (w tys.) (przyjęto stałe proporcje udziału poszczególnych grup ubezpieczonych w urodzeniach ogółem).

Tabela 2. Liczba urodzeń w danym roku dla poszczególnych kategorii ubezpieczonych (w tys.)

Rok	Nieubezpieczeni	Osoby prowadzące działalność ¹	Rolnicy
2013	120,6	15,7	37,8
2014	119,2	15,5	37,3
2015	117,4	15,3	36,7
2016	115,2	15,0	36,1
2017	112,8	14,7	35,3
2018	110,2	14,4	34,5
2019	107,4	14,0	33,6
2020	104,5	13,6	32,7
2021	101,7	13,3	31,8
2022	98,8	12,9	30,9
2023	96,1	12,5	30,1
2024	93,4	12,2	29,2
2025	91,0	11,9	28,5
2026	88,8	11,6	27,8
2027	86,9	11,3	27,2
2028	85,4	11,1	26,7
2029	84,1	11,0	26,3
2030	83,2	10,9	26,0
2031	82,6	10,8	25,9
2032	82,4	10,7	25,8
2033	82,4	10,7	25,8
2034	82,6	10,8	25,9
2035	83,0	10,8	26,0
2036	83,5	10,9	26,2
2037	84,1	11,0	26,3
2038	84,6	11,0	26,5
2039	85,0	11,1	26,6
2040	85,2	11,1	26,7
2041	85,3	11,1	26,7
2042	85,2	11,1	26,7
2043	84,9	11,1	26,6
2044	84,4	11,0	26,4
2045	83,7	10,9	26,2
2046	82,9	10,8	26,0
2047	82,0	10,7	25,7
2048	80,9	10,6	25,3
2049	79,8	10,4	25,0

¹ Podlegające ubezpieczeniom w związku z wykonywaną działalnością pozarolniczą lub inną działalnością zarobkową, osoby współpracujące i osoby duchowne, także te, których staż ubezpieczeniowy jest krótszy niż 6 miesięcy

2050	78,5	10,2	24,6
2051	77,2	10,1	24,2
2052	75,9	9,9	23,8
2053	74,7	9,7	23,4
2054	73,5	9,6	23,0
2055	72,4	9,4	22,7
2056	71,3	9,3	22,3
2057	70,4	9,2	22,0
2058	69,6	9,1	21,8
2059	68,9	9,0	21,6
2060	68,2	8,9	21,3

Tabela 3. Wydatki z budżetu państwa na sfinansowanie składek emerytalno-rentowych za osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem (składki emerytalnej dla osób nieubezpieczonych):

Rok	Wydatki na sfinansowanie składek emerytalno-rentowej za osoby:				
	Nieubezpieczone - jedynie emerytalna	prowadzące działalność ²	rolników	Razem	Razem
	w mln zł				w % PKB
2013	962,7	332,9	108,4	1404,1	0,08%
2014	1026,5	355,0	94,9	1476,4	0,08%
2015	1085,7	273,2	97,1	1456,0	0,08%
2016	1135,1	290,2	101,0	1526,3	0,08%
2017	1176,4	301,0	102,7	1580,1	0,07%
2018	1215,8	311,4	104,1	1631,3	0,07%
2019	1253,3	321,3	105,2	1679,8	0,07%
2020	1291,2	331,3	106,1	1728,6	0,07%
2021	1332,1	342,0	106,9	1781,0	0,07%
2022	1371,7	352,3	107,5	1831,5	0,07%
2023	1410,0	362,2	108,0	1880,2	0,06%
2024	1448,6	372,1	108,4	1929,1	0,06%
2025	1488,3	382,3	108,9	1979,5	0,06%
2026	1530,2	393,0	109,5	2032,6	0,06%
2027	1575,6	404,5	110,2	2090,2	0,06%
2028	1624,2	416,6	111,1	2152,0	0,06%
2029	1679,0	430,3	112,3	2221,5	0,06%
2030	1740,9	445,7	113,9	2300,5	0,06%
2031	1811,4	463,2	115,9	2390,5	0,06%
2032	1891,3	483,1	118,4	2492,8	0,06%
2033	1979,8	505,1	121,3	2606,2	0,06%
2034	2079,2	529,8	124,7	2733,6	0,06%
2035	2189,5	557,4	128,5	2875,4	0,06%
2036	2310,3	587,7	132,8	3030,8	0,06%
2037	2440,8	620,5	137,5	3198,8	0,06%

² Podlegające ubezpieczeniom w związku z wykonywaną działalnością pozarolniczą lub inną działalnością zarobkową, osoby współpracujące i osoby duchowne, także te, których staż ubezpieczeniowy jest krótszy niż 6 miesięcy

2038	2577,2	655,1	142,2	3374,5	0,06%
2039	2720,4	691,4	147,1	3559,0	0,06%
2040	2868,7	729,3	152,1	3750,1	0,06%
2041	3020,2	768,1	157,1	3945,3	0,06%
2042	3173,0	807,4	161,9	4142,3	0,06%
2043	3325,8	846,8	166,5	4339,1	0,06%
2044	3477,4	886,0	170,9	4534,4	0,06%
2045	3627,0	924,8	175,0	4726,8	0,06%
2046	3773,9	962,9	178,8	4915,5	0,06%
2047	3917,9	1000,3	182,3	5100,4	0,06%
2048	4059,1	1036,9	185,5	5281,6	0,06%
2049	4197,6	1072,8	188,5	5458,9	0,06%
2050	4332,9	1108,0	191,2	5632,2	0,06%
2051	4465,4	1142,4	193,7	5801,5	0,06%
2052	4596,0	1176,2	196,1	5968,2	0,06%
2053	4726,7	1209,9	198,3	6134,9	0,06%
2054	4859,4	1243,9	200,5	6303,8	0,06%
2055	4996,2	1278,8	202,8	6477,8	0,06%
2056	5138,7	1315,1	205,2	6659,0	0,06%
2057	5288,5	1353,0	207,8	6849,3	0,06%
2058	5447,4	1393,2	210,6	7051,2	0,06%
2059	5617,2	1436,1	213,8	7267,1	0,06%
2060	5797,3	1481,7	217,2	7496,2	0,06%

Skutki finansowe dla dochodów FUS będą neutralne, ponieważ dotacja z budżetu państwa na pokrycie składek za osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem będzie zmniejszała konieczność niezbędnej dotacji uzupełniającej dla funduszu. Natomiast, po 2030 roku w związku z prognozowanym przyrostem siły roboczej można oczekiwać stopniowego wzrostu dochodów funduszu ubezpieczeniowych z tytułu składek.

Jednocześnie wzrosną kwoty przekazywane do otwartych funduszy emerytalnych z tytułu przekazywanych składek.

Tabela 4. Kwoty składek przekazywanych do otwartych funduszy emerytalnych:

Rok	Kwota przekazanych składek w mln zł
2013	172,0
2014	203,0
2015	216,3
2016	240,4
2017	249,2
2018	257,6
2019	265,6
2020	273,7
2021	282,3
2022	290,7
2023	298,9

2024	307,1
2025	315,5
2026	324,3
2027	333,9
2028	344,2
2029	355,8
2030	368,8
2031	383,7
2032	400,6
2033	419,2
2034	440,2
2035	463,5
2036	489,0
2037	516,6
2038	545,4
2039	575,7
2040	607,1
2041	639,2
2042	671,6
2043	704,0
2044	736,2
2045	768,0
2046	799,1
2047	829,7
2048	859,7
2049	889,1
2050	917,8
2051	945,9
2052	973,7
2053	1001,4
2054	1029,5
2055	1058,5
2056	1088,6
2057	1120,3
2058	1153,9
2059	1189,8
2060	1227,9

Tabela 5. Wydatki z budżetu państwa na sfinansowanie składki zdrowotnej za osoby sprawujące opiekę nad dzieckiem:

Rok	Osoby prowadzące działalność
	w mln zł
2013	27,0
2014	28,8
2015	22,1
2016	23,5
2017	24,4
2018	25,3
2019	26,1

2020	27,0
2021	27,9
2022	28,7
2023	29,5
2024	30,3
2025	31,1
2026	32,0
2027	32,8
2028	33,8
2029	34,9
2030	36,2
2031	37,6
2032	39,1
2033	40,9
2034	42,9
2035	45,1
2036	47,6
2037	50,2
2038	52,9
2039	55,9
2040	58,9
2041	62,0
2042	65,2
2043	68,4
2044	71,5
2045	74,6
2046	77,7
2047	80,7
2048	83,6
2049	86,5
2050	89,3
2051	92,0
2052	94,7
2053	97,4
2054	100,1
2055	102,9
2056	105,8
2057	108,8
2058	112,0
2059	115,4
2060	114,1

Wydatki z budżetu państwa na pokrycie składek zdrowotnych za osoby sprawujące opiekę nad dziećmi i z tego tytułu podlegające ubezpieczeniom będą stanowiły przychód Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ). W związku z wyższymi dochodami odpowiednio zwiększą się też wydatki NFZ (zasada zrównoważonego planu finansowego w zakresie przychodów i kosztów), tj. w ślad za opłaconą składką, NFZ będzie ponosił koszty świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, udzielanych tym osobom.

Należy wskazać, że na skutek opłacania składki na ubezpieczenie rentowe może wzrosnąć liczba osób uprawnionych do pobierania tego świadczenia, jednakże przyrost ten nie powinien mieć widocznego wpływu na fundusz rentowy.

Opłacanie składek za osoby sprawujące opiekę nad dziećmi, dotychczas nie objęte ubezpieczeniem emerytalnym, będzie miało wpływ na wysokość ich przyszłych świadczeń emerytalnych.

Biorąc pod uwagę wiek matek w momencie urodzenia dziecka, co do zasady nieprzekraczający 40 lat (patrz tablica), oraz fakt, że osoby nieobjęte ubezpieczeniem są przeważnie osobami młodymi, często przed rozpoczęciem aktywności zawodowej, skutki zwiększonych wypłat na świadczenia emerytalne nie powinny pojawić się przed 2033 r. Ze względu na brak informacji dotyczących wieku matek dla celów oszacowania skutków dla wypłat na świadczenia emerytalne przyjęto średni wiek matek 29 lat. Ponadto przyjęto wiek przejścia na świadczenie emerytalne dla kobiet 67 lat, dalsze trwanie życia według obecnie obowiązujących tablic 195,3 miesiąca, oraz jednakową waloryzację dla wszystkich kont równą wzrostowi przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.

Tabela 6. Wiek matek w momencie urodzenia dziecka w 2010 r.:

Wiek matek	Liczba urodzeń	Urodzenia w % ogółem
19 i mniej	18456	4,5%
20-24	79834	19,3%
25-29	152711	36,9%
30-34	113369	27,4%
35-39	41500	10,0%
40-44	7136	1,7%
45-49	293	0,1%
50 i więcej	1	0,0%
Razem	413300	100,0%

Tabela 7. Wzrost wydatków na świadczenia emerytalne z tytułu opłacanych składek za czas sprawowania opieki nad dzieckiem:

Rok	W mln zł	W % PKB
2047	329	0,00%
2048	679	0,01%
2049	1222	0,01%
2050	1971	0,02%
2051	2763	0,03%
2052	3599	0,04%
2053	4481	0,05%
2054	5412	0,05%
2055	6395	0,06%
2056	7432	0,07%
2057	8529	0,08%
2058	9689	0,08%
2059	10918	0,09%
2060	12219	0,10%

Należy zwrócić uwagę, że – ze względu na brak dostatecznych informacji – moment rozpoczęcia wypłat zwiększonych emerytur z tytułu opłacania składek w czasie sprawowania opieki nad dzieckiem oraz wysokość tych wydatków mają charakter przybliżony.

Ponadto w wyniku jednorazowego skokowego zwiększenia przypisu składek stosowanego do ustalania wskaźnika waloryzacji składek zgromadzonych na indywidualnych kontach (wynikającego z dodania dodatkowych składek z tytułu sprawowania opieki nad dzieckiem dla osób dotychczas nieubezpieczonych) wskaźnik waloryzacji składek wzrósłby jednorazowo o ok. 1,5%. W konsekwencji zwiększeniu uległaby wysokość kapitału, od którego obliczana jest nowoprzyznana emerytura już od III kwartału 2013 r. (w wyniku zwiększenia wskaźnika waloryzacji kwartalnej za I kwartał 2013 r.) – a tym samym emerytura, która wzrośnie szacunkowo o ok. 27 zł miesięcznie.

b) Wpływ regulacji na rynek pracy, konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw oraz na sytuację i rozwój regionalny

Proponowane rozwiązania nie będą miały bezpośredniego wpływu na rynek pracy, konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw oraz na sytuację i rozwój regionalny. Jednakże w długim okresie przyczynią się do wzrostu zasobów siły roboczej.

Tabela 8.

Rok	Liczba ludności w wieku 15-74 (tys. osób)	
	Scenariusz bazowy	Scenariusz po zmianach
2013	29 957	29 957
2014	29 931	29 931
2015	29 900	29 900
2016	29 868	29 868
2017	29 838	29 838
2018	29 805	29 805
2019	29 767	29 767
2020	29 727	29 727
2021	29 652	29 652
2022	29 531	29 531
2023	29 405	29 405
2024	29 278	29 278
2025	29 139	29 139
2026	28 986	28 986
2027	28 823	28 823
2028	28 655	28 661
2029	28 483	28 496
2030	28 301	28 320
2031	28 111	28 136
2032	27 919	27 949
2033	27 726	27 762

2034	27 541	27 582
2035	27 371	27 418
2036	27 220	27 273
2037	27 081	27 139
2038	26 945	27 008
2039	26 808	26 876
2040	26 673	26 746
2041	26 538	26 616
2042	26 402	26 485
2043	26 259	26 347
2044	26 107	26 199
2045	25 942	26 039
2046	25 762	25 864
2047	25 568	25 674
2048	25 361	25 472
2049	25 141	25 256
2050	24 904	25 023
2051	24 651	24 776
2052	24 393	24 522
2053	24 133	24 267
2054	23 865	24 003
2055	23 588	23 730
2056	23 311	23 458
2057	23 025	23 177
2058	22 715	22 871
2059	22 397	22 558
2060	22 089	22 254

W konsekwencji zwiększą się wpływy z tytułu podatków, opłacanych składek na ubezpieczenie społeczne oraz zdrowotne, jak również zwiększą się możliwości rozwojowe gospodarki przyczyniając się do wzrostu PKB.

Tabela 9.

Rok	Realne tempo wzrostu PKB w %	
	Scenariusz bazowy	Scenariusz po zmianach
2013	3,38	3,38
2014	3,81	3,81
2015	3,95	3,95
2016	3,73	3,73
2017	3,78	3,78
2018	3,68	3,68
2019	3,39	3,39
2020	3,30	3,30
2021	3,20	3,20
2022	3,08	3,08
2023	3,00	3,00
2024	2,91	2,91
2025	2,84	2,84
2026	2,79	2,79
2027	2,76	2,76
2028	2,74	2,74
2029	2,71	2,71

2030	2,67	2,67
2031	2,65	2,65
2032	2,63	2,64
2033	2,59	2,60
2034	2,55	2,56
2035	2,51	2,53
2036	2,45	2,47
2037	2,36	2,39
2038	2,28	2,31
2039	2,20	2,23
2040	2,13	2,16
2041	2,03	2,06
2042	1,92	1,95
2043	1,81	1,85
2044	1,73	1,76
2045	1,62	1,66
2046	1,53	1,56
2047	1,44	1,48
2048	1,36	1,40
2049	1,30	1,33
2050	1,24	1,27
2051	1,20	1,24
2052	1,19	1,23
2053	1,19	1,22
2054	1,19	1,23
2055	1,20	1,23
2056	1,20	1,23
2057	1,20	1,23
2058	1,21	1,25
2059	1,25	1,29
2060	1,30	1,34

c) Ocena wpływu na gospodarstwa domowe

Proponowane rozwiązania nie będą miały bezpośredniego wpływu na sytuację gospodarstw domowych.

Natomiast opłacanie składek na ubezpieczenie emerytalne będzie zwiększać kapitał na indywidualnym koncie emerytalnym osoby sprawującej opiekę nad dzieckiem w okresie przerwy w prowadzeniu działalności zarobkowej oraz w konsekwencji pobieraną w przyszłości emeryturę – szacunkowo o blisko 40 zł miesięcznie dla osób nieubezpieczonych oraz blisko 75 zł dla osób prowadzących działalność (w warunkach 2012 r. dla kobiet przechodzących na emeryturę w wieku 67 lat) – w stosunku do sytuacji, gdyby dana osoba zaprzestała w tym czasie prowadzenia działalności i nie opłacała składek. Jednocześnie należy wskazać, że na skutek opłacania składek na ubezpieczenie rentowe, osoby sprawujące opiekę nad dzieckiem są chronione na wypadek zaistnienia ryzyka niezdolności do pracy.